

ЦРАС Вл. N 198 / 13.05.2016г

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Лейла Крайджикова, доктор

относно дисертационен труд на тема:

**“ОПТИМИЗИРАНА КИНЕЗИТЕРАПЕВТИЧНА ПРОГРАМА ПРИ
ПАЦИЕНТИ С МНОЖЕСТВЕНА СКЛЕРОЗА”,**

представен от Инна Минчева Иванова

за присъждане на образователната и научната степен

“ДОКТОР”

по професионално направление 7.4. Обществено здраве

по научната специалност

**„Теория и методика на физическото възпитание и спортната
тренировка (вкл. методика на лечебната физкултура)”**

Научен ръководител: проф. Незабравка Генчева, доктор

Множествената склероза (МС) е едно от най-честите хронични автоимунни заболявания на нервната система, предизвикано от комбинирано действие на няколко екзогенни и ендогенни фактори. Най-често засяга хората в активна възраст от 20 до 40 години. Стресът и болката са едни от основните фактори, които провокират и отключват разнообразни симптоми. Научните интереси на много специалисти са насочени към търсене на ефективни терапевтични средства за повлияване на тази симптоматика, за удължаване на ремисията между пристъпите и забавяне на прогресирането на МС.

По тази причина темата на дисертационния труд за обогатяване и оптимизиране на кинезитерапевтичната програма при пациенти с МС е много актуална и интересна за теорията и практиката на кинезитерапията.

Представеният от докторант Инна Минчева Иванова дисертационен труд е с обем 184 страници. Структурата му отговаря на изискванията за този вид научни разработки и съответства на специфичните изисквания на обучаващото звено. Включва библиография от 163 литературни източника (38 на кирилица, 122 на латиница, 3 интернет източника) и 9 приложения. Трудът е онагледен с 68 фигури и 55 таблици.

Уводът разглежда характеристиката, разпространението, актуалността на проблема сред населението на развитите страни и значението на рехабилитацията за подобряване на качеството на живот на тези болни.

В *първа глава „Литературен обзор“* на 39 страници професионално, изчерпателно и с логическа последователност са разгледани историята на множествената склероза, пораженията на нервната система, етиологията, диагностичните критерии, клиничната картина и лечението при МС, което включва медикаментозна и физикална терапия. Представени са различни литературни източници, касаещи съвременните тенденции и методическите указания за ефективна кинезитерапия (КТ). Прави впечатление правилната интерпретация на научните данни с оглед значението им за аналитично насочване на методите за рехабилитация и обосноваване на ефекта от прилаганите средства.

По-голямата част от библиографията е от последните 10 години. Авторите са цитирани точно и пълно, спазвайки единен стандарт. След кратко, но съдържателно обобщение на литературния обзор са изведени две работни хипотези.

В *глава втора* въз основа на литературния анализ са формулирани целта и произтичащите от нея шест задачи, които са конкретни и ясни. Напълно са реализирани с проведените изследвания и са в логическа връзка с направените изводи.

Експериментът е проведен от 01.09.2013 до 30.10.2015 г. в Медицинския център на НСА „Васил Левски” и на Конно-спортна база „Хан Аспарух”. Представена е характеристиката по пол и възраст на изследваните 40 лица (22 жени и 18 мъже), на които е приложена авторската кинезитерапевтична методика. Разгледани са и други параметри, даващи по-пълна представа за изследвания контингент като:

- използване на помощни средства;
- наличие на спастичност, болка, хронична умора и емоционален стрес;
- анагажираност на пациентите с работа;
- давност на заболяването и брой на кризите;
- включващите и изключващите фактори.

Описани са и три групи пациенти с МС от други сходни проучвания (50 изследвани лица, на които са приложени различни КТ методики):

- гр. 1 (20 лица, на които е приложена методиката на Perfetti с динамични упражнения);
- гр. 2 (20 лица), изпълнявала елементи на проприоцептивно нервно-мускулно улесняване (ПНМУ);
- гр. 3 (10 лица, които са провеждали само хиппотерапия).

Подбраните методи на изследване са подходящи и достатъчно информативни за обективизиране на психофизическото състояние на изследваните болни. Ползваният статистически инструментариум дава възможност за коректно анализиране и интерпретиране на получените резултати.

Сърцевината на дисертационния труд е програмата за кинезитерапия. Целта, задачите, приложените средства, методическите указания и кинезитерапевтичния курс, който е 10 седмици, са описани точно, ясно, с много вещина и професионализъм. Представена е схема на

КТ процедура с отделните ѝ части, упражненията в която са добре подбрани и потвърждават компетентността на докторантката. Те водят до комплексно повлияване на изследвания контингент, дават възможност за методически правилно дозиране, развитие и усложняване на рехабилитационния процес.

В *трета глава „Резултати и анализ“* са представени и обсъдени данните от изследваните показатели поотделно за мъжете и жените от експерименталните групи. Обработени са добросъвестно и прецизно с вариационен и корелационен анализ. Статистическите параметри са приложени вярно и научно издържано. Интерпретирани са точно и показват предимствата на предложената и апробирана от докторантката кинезитерапевтична програма.

На базата на получените резултати в *четвърта глава* са формулирани осем извода и четири препоръки, които обективно отразяват представения фактически материал, произтичат от проведеното изследване и представляват негов логичен завършек. Те кореспондират точно със задачите на кинезитерапията и потвърждават ефективността на авторската методика.

Авторефератът по структура и съдържание отговаря на дисертационния труд. Представените в него 6 приноса имат научно-приложен характер.

Приносният характер на дисертационния труд може да се обобщи в следните основни направления:

- изготвена и апробирана е комплексна кинезитерапевтична програма за пациенти с МС, в която за първи път се комбинират миофасциални техники с авторска методика на хиппотерапия, елементи от ПНМУ и упражнения с голяма терапевтична точка;
- за първи път в нашата страна са приложени тест за емоционална нестабилност, влияние на болката и Бертоти тест при пациенти с

множествена склероза и е направен сравнителен анализ както на изследваните показатели при различните полове, така и на чуждия опит;

- чрез включване на психо-сугестивен метод в кинезитерапевтичната програма се въздейства върху емоционалната нестабилност, което повлиява положително отделните показатели като умора, болка и равновесни възможности.

В **заключение** бих искала да изразя убеждението си, че представената научна разработка е резултат на задълбочена теоретична и практическа професионална подготовка. Тя напълно отговаря на изискванията за получаване на ОНС “доктор”.

Въз основа на изложеното аз давам своя положителен вот и предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на докторант *Инна Минчева Иванова* образователната и научна степен „доктор” по научната специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. методика на лечебната физкултура)” в професионално направление 7.4. Обществено здраве.

13. 05. 2016 г.

Рецензент:
/проф. Л. Крайджикова, доктор/

